

Переклади переможців:

Руденко Анна Андріївна

Канарок

Бачите той великий гвіздок праворуч від входних дверей? Навіть зараз я ледве можу дивитися на нього, але все ж не наважуюся витягнути. Мені хочеться, щоб він залишався там назавжди, навіть після мене. Часом уявляю, як майбутні мешканці дивуватимуться: "Мабуть, тут висіла клітка". І це мене трохи втішає; здається, мій птах не зовсім забутий.

... Ви навіть не уявляєте, як пречудово він співав. Це не схоже на спів інших канарок. І це не лише мої фантазії. Часто з вікна я бачила, як люди зупинялися біля воріт, щоб послухати, або нахилилися над парканом біля жасмину, зачаровані його щебетанням. Вам це, напевно, здається смішним, але ж, якби ви чули його! Це було схоже на виступ справжнього артиста.

Коли хатні справи завершено, одягаю гарну блузу та, нарешті, можу зайнятися шиттям на веранді. Кенар починав стрибати по жердинках, стукати по клітці, ніби привертав увагу, трохи пив води, як справжній артист перед виступом, а тоді починав таку прекрасну пісню, що я мусила відкладати голку й просто слухати. Моє захоплення важко передати словами. Концерт повторювався щодня, і мені здавалося, що розумію кожну ноту.

... Я любила свого артиста. Як же я його любила! Можливо, не так уже й важливо, кого або що саме ти любиш у цьому світі. Але любити – обов'язково. Звісно, був у мене цей маленький будинок і садок, але з якихось причин їхньої краси було недостатньо. Квіти чудово відгукуються на турботу, але вони не співчують... Тоді я полюбила вечірню зірку. Комуś це може здатися дурницею. Я виходила на задній двір після заходу сонця, чекаючи доки вона засяє на темному своді неба, і шепотіла: "Ось ти, моя люба". І в той момент здавалося, що вона зоріє тільки для мене. Що вона розуміє... Це щось схоже на тугу, і водночас це не туга. Чи, може, це жаль, але за чим? У мене так багато всього, за що варто дякувати життю.

... Але після того, як канарок увійшов у моє життя, я забула про вечірню зірку; більше я її не потребувала. Коли китаєць, продавець птахів, підійшов до дверей, тримаючи його в крихітній клітці, замість того, щоб тріпотіти, як бідолашні щиглики, він тихо і ніжно защебетав, і я мимоволі сказала, як колись до зірки: "Ось ти, мій любий".

... Дивно, але птах оселився не тільки в моєму домі, а і в душі. Щоранку, як тільки знімала тканину з його клітки, він вітав мене сонним звуком, ніби говорив: "Міс, міс!" Потім я вішала клітку на той самий гвіздок, поки готувала сніданок для своїх трьох хлопців, і забирала його, коли ми з ним знову залишалися на самоті. А після миття посуду на нас чекала справжня маленька вистава. Я

розстеляла газету на краю столу, ставила на неї клітку – і він починав відчайдушно бити крилами, наче не знав, що зараз буде. «Ах ти, справжній актор!» – докірливо казала я.

Знімала піддон, висипала сміття, насипала свіжого піску, наповнювала зернятками та водою його маленькі годівнички, затискала між прутами шматочок мокриці та пів перчинки чилі. І я була абсолютно впевнена, що він розумів і цінував кожну деталь цього ритуалу. Від природи він був напрочуд охайним. Його жердинка завжди залишалася чистою, а варто було лише раз побачити, як він купається, щоб зрозуміти: це крихітне створіннячко мало справжню пристрасть до чистоти.

Ванночку я ставила останньою, і щойно вона з'являлася, він буквально стрибав у неї. Спочатку тріпотів одним крилом, потім іншим, пірнав головою, змахував краплі з грудки. Вода розліталася по всій кухні, та він усе не виходив. «Годі вже, досить. Ти просто хизуєшся!» – жартувала я. Нарешті він вискакував, ставав на одну лапку і починав ретельно обсушувати себе дзьобом. Потім – струшувався, змахував крильцями, цвірінькав, і, нарешті, здіймав горлечко... Ох, я ледь можу це згадувати. Завжди в цей час я чистила ножі. І здавалося, ніби вони теж починали співати, коли я натирала їх до блиску на дошці.

Товариство, розумієте? Ось ким він був. Ідеальним товариством. Якщо ви коли-небудь жили на самоті, то зрозумієте, наскільки це цінно. Звісно, щовечора до мене приходили вечеряти троє молодиків. Іноді вони залишалися в їдальні, читаючи газету. Але я не могла очікувати, що їм будуть цікаві дрібниці, з яких складався мій день. Чому б їм було цікавитися? Я ж для них нічого не значила. Якось увечері я випадково почула, як на сходах вони говорили про мене, називаючи «Опудало». Та нічого. Це не має значення. Ані найменшого. Я чудово все розумію. Вони молоді. Чому я повинна ображатися? Але того вечора я відчула особливу вдячність за те, що не зовсім самотня. Коли вони пішли, я сказала йому: «Знаєш, як вони називають Місіс?» Він схилив голову набік і подивився на мене своїм маленьким блискучим оком. Я не стрималась і засміялася. Здавалося, це його розвеселило.

... Ви коли-небудь тримали птахів? Якщо ні, усе це може здатися вам перебільшенням. Люди думають, що птахи – бездушні, холодні створіння, зовсім не такі, як собаки чи коти. Моя прая щопонеділка дивувалася, чому я не заведу собі «гарненького фокстер'єра». Вона завжди казала: «З канаркою, міс, немає жодної розради». Неправда. Жахлива неправда. Я пам'ятаю одну ніч. Мені наснився жахливий сон – сни бувають нестерпно жорстокими. Навіть коли я прокинулася, не могла позбутися його відчуття. Я накинула халат і спустилася на кухню попити води. Ніч була зимова, йшов сильний дощ. Мабуть, я ще була напівсонною, але через незашторене вікно мені здавалося, що темрява за ним не просто існує, а стежить, підглядає. І раптом я відчула, що це нестерпно – що поруч немає нікого, кому я могла б сказати: «Мені наснився страшний сон...» Або хоча б: «Сховай мене від цієї темряви». Я навіть закрила обличчя руками. І тут пролунав тихий поклик: «Цвірінь-цвірінь!»

Його клітка стояла на столі, а тканина трохи зсунулася, пропустивши вузький промінчик світла. «Цвірінь-цвірінь! – повторив цей крихітний малюк, ніби кажучи: – Я тут, Місіс! Я тут!» Це було так ніжно, так заспокійливо, що я ледь не розплакалася.

...Одного дня кенар залишив мене назавжди. Я ніколи більше не заведу жодного птаха, жодної тваринки. Як я могла б? Коли знайшла його, що лежав на спині, з потьмянілим оком і зімкнутими кігтиками, і зрозуміла, що більше ніколи не почую його співу, щось у мені померло. Моє серце стало порожнім, як ця клітка. Я переживу це. Звичайно. Мушу. З часом все минає. Люди завжди кажуть, що у мене веселий характер. І вони праві. Я вдячна Богові за це.

... Але, віддавшись похмурим думкам і спогадам, я мушу зізнатися, що є щось сумне в житті. Це важко пояснити. Я не маю на увазі звичні людські страждання, які ми всі знаємо, як-от: хвороби, бідність чи смерть. Ні, це щось інше. Це там, глибоко всередині, як саме твоє дихання. І я часто думаю: хіба всі це відчують? Але чи не дивно, що під його радісним співом я чула саме цю тугу... О-о, що це?

Ткаченко Ангеліна Сергіївна

Пані Брілл

Погода була винятково розкішна: хтось ніби пролив над Міським садом біле вино, і його золоті бризки іскрилися на тлі неба кольору електрик, неначе брильянти; та пані Брілл була цілком задоволена, що таки вдяглась у хутро. Повітря застигло в невагомості, хіба що невідь-звідки, десь згори, падав кружляючи листок. А вдихнувши повітря, можна було відчутися легку прохолоду, таку ж, що огортає ваше обличчя, коли ви схиляєтесь над склянкою води з льодом, щоб зробити ковток. Пані Брілл лагідно провела рукою по хутру. Яка мила серцю цяця! Так приємно було знову відчутися цю ніжність на дотик. Лише того пообіддя вона дістала норкове манто з коробки, обтрусилася від нафталіну, добряче пройшлася по ньому щіткою, знову вдихаючи життя в малюсінькі потускнілі оченята. «Що це зі мною коїться?» – зажурено промовляла до неї пара оченят. Як же любо було знову їх бачити, хоч вони найжачено поглядали на неї з червоної ковдри!... А от чорнявий писочок мав зовсім не такий суворий вигляд. Певно, він якось подряпався. Але тримай вище ніс! Це можна буде виправити крапелькою вакси, коли прийде час... От малий капосник! Пані Брілл справді так вважала. Малий капосник, що вчепився у власний хвіст прями́сінько в неї за лівим вухом. Вона могла б узяти звірятко, покласти його собі

на коліна та приластити. Від трепету їй по тілі побігли мурашки. «Мабуть, це через прогулянку,» - подумала пані Брілл. І з кожним подихом вона помічала, як щось невагоме й журливе – ні, не журливе, не зовсім – радше щось щемливе – ворухилось у неї в грудях.

Цієї неділі на прогулянку садом вийшла сила-силенна людей, годі й порівняти з минулим тижнем. А оркестр, здавалося, грав гучніше та жвавіше. Уже ж бо почалася та пора, коли навіть неохочий вибирається помилуватися красою природи. І хоча оркестр грав тут щонеділі упродовж цілого року, саме зараз музика була бездоганною. Тоді як об іншій порі вона радше нагадувала гру в родинному колі, де неважливі будь-які хиби, бо почують тільки найближчі. Що це: невже диригент навіть вдягся в новий фрак? Пані Брілл була в тому певна. Він шаркав ногою та розмахував руками, подібно до півня, що от-от закукурікає, а музиканти, які розмістилися в зеленій ротонді, пнулися з усієї сили, роздуваючи щоки та віддаючись музиці. Та от уся увага в цій феєрії переходила до флейтиста, чия партія була схожа на передзвін міріад крапель яскравих барв. Щойно він стихав, пані Брілл дожидала, поки він вступить знову. А тоді зраділо підводила голову, і на її вустах з'являлась усмішка.

Тільки двійко людей розділяли цю «виняткову» мить із нею: поважного віку чоловік в оксамитовому пальті, який стискав у руках масивну різьблену тростину, і такого ж віку тілиста жінка, що розклала кубло ниток для в'язання на подолі свого гаптованого фартуха, а зараз сиділа незворушно. Обоє наче забули язика в роті. Це присмутило пані Брілл, адже вона завжди мала бажання розвести теревені. На власний погляд, вона опанувала це мистецтво: могла слухати, пропускаючи все повз вуха, і впліталася в життя інших, лише коли хтось балакав коло неї.

Пані Брілл блимнула поглядом на підстаркувату пару. Скоріш би вже йшли собі. Минулого тижня їй пощастило не більше: англієць із дружиною, він у недоладній панамі, вона – у старомодних вутконосних черевиках. Паня повсякчас просторікувала, що їй слід носити окуляри, і вона переконана в їхній неминучій необхідності, проте який зиск їх купляти, якщо вони достоту зламаються і їх не можна буде начепити. Її чоловік зносив це з неабияким терпінням і випробував усі способи зарадити дружині: золоті дужки, що вигинаються довкола вух і добре тримаються, додаткові вставки на перенісці. Та ніщо не було здатне її вдовольнити. «Вони все одно соватимуться з мого носа!». Пані Брілл кортіло стусонути ту буркотуху.

Подружжя поважного віку досі сиділо на лаві як із каменю виточене. Ну і нехай, довкола було досить велелюдно, щоб ловити витрішки. Туди-сюди, повз квітники та ротонду, де грав оркестр, парами чи гуртом шпаціювали містяни, зупиняючись, щоб гратулювати знайомим та перекинутись із ними слівцем, або щоб купити букетик у старця-квіткаря з коробом на коліщатках. Дітлахи сновигали поміж ними всіма, забавляючись та заливаючись сміхом:

дбайливо вбрані хлоп'ята зі здоровезними бантами з білого шовку на комірцях та вичепурені, наче французькі лялечки, дівчатка в оксамитових помережаних сукенках. Раз-по-раз малюк-перволіток викочувався на галявину посеред дерев, спинявся, обводив поглядом усе довкола, відтак усідався на землю - «уп» - і за мить його матінка, приземкувата жіночка, шпетячи своє дитинча, поспішала на порятунок, наче та квочка до свого курчати. Решту відвідувачів саду, що розмістилася на стільцях та дернових лавах, пані Брілл споглядала тут чи не щонеділі, і всі ті люди видавалися їй по-своєму комічними. Вони були чудернацькі, безмовні, здебільшого старезні, і з того, як вони глипали навкруги, здавалося, їх щойно видобули з якоїсь безпросвітної кімнатчини або навіть прямисінько з рундука.

Поза ротондою стрункі деревця, висаджені в ряд, похнюплено хилили додолу віти з пожовклим листям, крізь яке проглядався виднокрай, що розділяв тоненьку смужечку моря з лазуровим небом, яким пливли розшиті золотом хмари.

«Джинь-дзинь-дзунь! Прум-пум-пурум! Тун-турун! Бринь будум-бом тринь-ЦЦЦ!» – симфонія з ротонди відлунювала садом.

Дві дівчи в червоному вбранні проминули пані Брілл, їх перестріли двоє рядових у синій формі; поздоровкавшись, молодики загиготіли, а дівчата й собі пирскнули зі сміху; зрештою, парубки підхопили кожну собі попідруч і вони парами попростували далі. Дві селянки у чудних солом'яних капелюшках чимчикували стороною, поважно ведучи за собою попелястих віслюків. Біла черниця з безпристрасним поглядом продріботіла повз. Писана краля, прогулюючись, впустила букет фіалок, відтак хлопчак підбіг і вклав квіти назад їй у руки, панянка їх взяла, але поспішно жбурнула так, неначе вони були отруйні. Матінко рідна! Пані Брілл не знала, що собі й думати з того! А перегодою вона стала свідком рандеву дами в «елегантському» капелюсі з горностоя та панича в сірому костюмі. Він був превисокий, статечний, з чіткими рисами обличчя, а вона пишалася своїм капелюхом, який купила, коли ще баба була дівкою. Тепер же її волосся, яке колись було золотавим, обличчя та навіть очі не відрізнялись кольором від пошарпаного хутра; а її колись тендітна ручка в мереживній рукавичці, якою вона торкнулася вуст, зараз нагадувала рисячу лапу зі старечими веснянками. Вона була на сьомому небі від зустрічі – сонцесайна! Дама оповідала співрозмовнику, де їй довелося мандрувати – всюди: і тут, і там, і на узбережжі. День був несказанно гожий – чи він згоден? І чи не міг би він, либонь?... Та він лише заперечливо захитав головою, засмалив цигарку і поволі видихнув клуб диму прямо їй в обличчя; вона в цей час намагалася й далі про щось торохкотіти й хихотіти, але він відкинув сірника й забрався геть. Даму в капелюсі покинули на самоті, але вона всміхалась, як ніколи досі. Однак навіть оркестр, здавалося, розгадав її почуття і нині грав ніжніше й тихіше, тільки

барабани безперестанку нагукували «От паскудник! От паскудник!». Куди ж їй тепер себе діти? Що то теперечки буде? Та поки пані Брілл так собі розмірковувала, дама обернулася, здійняла ручку, ніби помітила якого сердечного друга, і почимчикувала геть. Оркестр знову грав шалено і без натяку на сум, а літня пара зрештою підвелася з лави й потюпала собі подалі від пані Брілл. Рівночасно тому якийсь кумедний пристаркуватий вусань підплигував у такт музиці, і його ледь не збив з ніг гурт дівчат, які швидкували назустріч.

Яка пані Брілл була зачудована тим всім! Як їй то страшенно подобалось! Отак сидіти, спозирати всіх навколо! Ніби якась вистава. Достеменно, вистава! Як може небосхил не бути всього-на-всього шатром? Дурниця та й годі. За хвилику крихітна брунатна такса потішно прочеберяла повз, а потім повернулася назад, ніби «циркова» собачка, яку пригостили якимось трунком перед виступом, і тільки тоді пані Брілл збагнула, в чому принада цієї вистави. Всі вони були на сцені. Всі ці люди були не тільки глядачами, які спостерігали дійство перед собою, вони брали безпосередню участь у спектаклі. У пані Брілл так само була роль, яку вона сумлінно виконувала щонеділі. Безсумнівно, хтось би помітив, якби одного разу її не було на місці, адже вона була такою самою частиною вистави, як і всі інші. Як їй це ніколи не спадало на думку, от чудасія! Але це цілком пояснювало, чому вона щоразу так неухильно виходила з дому о тій самій порі (щоб не порушити хід вистави), як і те, чому вона шарілася, коли оповідала свої недільні пригоди учням (викладала ж бо англійську). То й не дивина! Пані Брілл ледь не заходилася сміхом на весь сад. Та куди їй, вона ж увійшла в образ. Їй згадався престарий пан, чії ноги вже не могли ходити, якому вона читала газету чотири рази на тиждень, поки той відпочивав у саду. Вона вже призвичаїлась до його знесиленої голови на подушці, до запалих очей, до розтулених вуст і кирпатого носа. Якби він відійшов з цього світу, вона б і бровою не повела, а звернула б на те увагу хіба кілька тижнів опісля. Та тут їй сплигло на думку, як би той пан здивувався, що газету йому читає не абихто, а акторка! «Ти диви!» – він підняв голову з подушки, а в очах заіскрилися бісики. «Чи то ти пак кумедіянтка?» Та пані Брілл загорнула газету, якби то був її сценарій, і промовила з неабиякою вишуканістю в голосі: «Так, і, між іншим, я на сцені вже досить тривалий час.»

По короткій паузі оркестр заграв знову. Музика зігрівала, наче лагідні сонячні промені, втім мало-помалу навіювала – що ж то таке? – невже смуток? – та ні, боже збав – якесь бажання підспівувати. Мелодія здіймалася над садом, опромінюючи його своїми чарами; і пані Брілл видавалось, що всі вони, вся акторська трупа, от-от зірвуться на пісню. Молодь, що стояла гуртом і підхихикувала, найпевніше заведе першою, за нею підхоплять пани своїм впевненим і мужнім басом. А потім вступить і вона сама, разом з тими всіма на лавках, – вони будуть

акомпанементом, співатимуть в унісон, довершуючи цей зворушливий ансамбль. Пані Брілл на очі навернулися сльози, і вона роззиралася навкруги з півусміхом на вустах, переповнена відчуттям єдності в ту мить. Вона ніби чула як їй відповідають: «Так, ми душею відчуваємо, ми розуміємо,» – однак що саме вони розуміють, їй було невтямки.

У тій хвилі надійшли юнак із дівчиною, бездоганно вбрані та закохані, й зайняли місце, де нещодавно сиділа немолода пара. Хто б це могли бути, як не герой та героїня вистави, повертаються з прогулянки на яхті. Пані Брілл, досі подумки мугикаючи, досі розчулена, нашорошила вуха.

«Ні, не тепер, – промовила панянка. – Не тут, я так не можу.»

«Та чого ти? Через ту причинну стару з того краю лавки? – запитав парубок. – З якого дива вона взагалі сюди вчащає – думає, вона комусь треба? Чого тій Хвесьці тільки вдома не сидиться?»

«Але в неї таке потішне футерко, – посміювалася юначка. – Вона в ньому сіра, як перепеличка.»

«Ой, та годі тобі, скільки вже можна про ту обскубану курку! – зашипів парубчина. – Скажи мені краще от що, моя любонько—»

«Та ні, не тут, – повторила дівчина, – не так же поспіхом».

.....

Дорогою додому пані Брілл частенько купувала шматочок медівника в цукерні, щоб підсолодити собі недільний вечір. Зрідка всередині їй траплялося ядро мигдалю. Тоді шматок пляцка видавався особливо ласим. Тож вона щоразу несла його додому, неначе то був невеличкий гостинець із сюрпризом всередині, а може й без нього. Так чи так, у «мигдальні неділі», як вона казала, вона спішилася додому і похватцем заварювала чай до ласощів.

Проте сьогодні пані Брілл проминула цукерню, неквапливо піднялася по східцях, переступила поріг своєї крихітної посутенілої кімнатчини-рундучини і всілася на червоній ковдрі. Чимало часу вона так просиділа. Коробка від манто лежала на ліжку. Пані стрімко клацнула застібкою і, навіть не кинувши на нього поглядом, сховала хутро. Та коли вона ляснула кришкою, їй почулося, як всередині щось жалібно заскавуліло.